

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Сун Тянь

«Звуковий світ фортепіанних творів Хуан Ан-Луна: композиторські та виконавські проєкції»,

подану на здобуття наукового ступеня

кандидата мистецтвознавства

за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво

Музичне мистецтво Китаю завжди приваблювало дослідників своєю витонченістю, гармонічністю, своєрідністю світосприйняття, сформованою філософією Сходу. Інтерес до його осмислення особливо посилювався наприкінці ХХ–початку ХХІ століть, коли поступове нівелювання кордонів, як в географічному, так і в духовному сенсі, обумовило активні інтеграційні процеси в контексті яких, вивчення східної і західної культур стало взаємоспрямованими векторами пізнання.

Самобутня фортепіанна творчість китайських авторів, доробок яких сьогодні складає величезний масив опусів для інструмента соло та різних складів ансамблів, виявилась предметом особливої уваги музикознавців. Зокрема, піаністичний спадок Ван Лисаня, Дін Шан Де, Лі Инхая, Чу Ванхуа, Чен Й вже отримав ґрунтовне вивчення та узагальнення.

Серед когорти сучасних митців Китаю особливе місце належить Хуан Ан-Луну, композитору, диригенту, піаністу, чия творчість являє яскравий приклад перетворення східних і західних традицій у формуванні індивідуального композиторського стилю. Всесвітньо відомий музикант, композиції якого звучать на концертних і конкурсних естрадах різних країн, є майже невідомим в Україні. Тому, представлене до захисту дослідження Сун Тянь, що розкриває мікрокосм творчої особистості через композиторські та виконавські проєкції є актуальним і знаходиться в руслі сучасних наукових тенденцій.

Вибудовуючи стратегію свого наукового пошуку авторка, застосовує чітку і логічну двочастинну структуру дисертації, де Перший розділ («Творчість Хуан Ан-Луна в історико-культурному контексті епохи») є теоретичним, а Другий («Звукова панорама фортепіанної творчості Хуан Ан-Луна») – аналітичним. Зважаючи на те, що життєвий шлях музиканта висвітлено, переважно, в китайськомовних розробках, доречним і слушним, вбачається ознайомлення українського мистецтвознавства з етапами життєтворчості та світоглядними установками митця, що саме і здійснює дослідниця в першому підрозділі дисертації. Осмислення трагічних подій в

творчій долі Хуан Ан-Луна, перипетій його біографії, що зрештою оселили музиканта в Північній Америці, дозволило Сун Тянь виявити константи формування особистості музиканта як громадянина і митця. На думку дослідниці це: батьківська родина, яка заклала підвалини становлення музиканта; навчання в Америці, Канаді та Англії, де молодий композитор відкрив для себе шедеври світової класики; спілкування з видатними викладачами та виконавцями і, безперечно, «шокова терапія» китайської Культурної революції. Всі ці фактори, як наголошує дисертантка, визначили життєві і творчі пріоритети Хуан Ан-Луна, сере яких: «антропоцентризм, освіченість, західна цивілізованість, культура і збереження рідного національного в музичному мистецтві» (с. 97).

Слідуючи логіці наукової розробки, у наступному підрозділі Сун Тянь вдається до огляду музикознавчих напрацювань з проблематики дослідження. Вона прискіпливо і ретельно вивчає роботи китайських вчених в яких творчість Хуан Ан-Луна характеризується в загальному плані та конкретизується по напрямках діяльності: фортепіанна, хорова, симфонічна, музика для духових, а також педагогічні та виконавські аспекти її вивчення. Опрацювання значного обсягу наукових джерел, який становлять: дисертаційні дослідження (3), магістерські роботи (9), статті (13), інтерв'ю з композитором, дозволили дисертантці створити портрет індивідуальності Хуан Ан-Луна, який «вражає своєю універсальністю». Творчість митця, як аргументовано доводить Сун Тянь «складається... з охоплення практично всіх музичних жанрів ХХ століття... і синтезу різних сторін китайського музичного мистецтва з напрямками європейської та американської музики» (с. 66).

З'ясування прогалин у вивченні фортепіанної творчості композитора та її виконавських особливостей визначило перспективу подальшого вектору дослідження – осягнення звукової панорами фортепіанної творчості Хуан Ан-Луна (Розділ 2). Проте, попередньо, на нашу думку цілком виправдано, Сун Тянь концентрує увагу на теоретичному обґрунтуванні базових для дисертаційного дослідження дефініцій «звуковий світ» та «виконавська проекція» (підрозділ 1.3).

Міркування над означеними поняттями авторка справедливо вбачає в площині особливостей композиторського процесу як комплексу «особистісних... соціокультурних і власне музичних факторів», що стимулюють творчу уяву митця» (с. 67). Рухаючись курсом осмислення цього багатоаспектного феномену, дисертантка уточнює значення формулювань: «творчий метод», «інтонаційний досвід», «композиторське письмо», «музичне мислення», «власний музичний світ» і в результаті

доходить висновку, що «звуковий світ в композиторській творчості – це цілісна система, яка охоплює всі засоби виразності та образні стани». У широкому сенсі поняття «звуковий світ» наближене до категорії «індивідуальний стиль композитора» і «скероване в більшій мірі на специфіку тембрової колористичності мислення національного світовідчуття» (с. 77). Разом з тим, Сун Тянь вказує, що визначення «звуковий світ» широко використовується й в фортепіанології, де має ряд близьких за значенням дефініцій.

Так само копітко і детально, заглиблюючись в термінологію психології особистості та теорії комунікації дослідниця проникає в сутність понять «композиторська та виконавська проекція». У підсумку розлогих теоретичних узагальнень вона формулює: «виконавець у процесі актуалізації музичного твору "перетворює" його згідно зі своєю індивідуальністю, відповідно своїй професійній обдарованості, особистісним особливостям» (с. 89). Саме ця взаємодія, в результаті якої «виникає особливий параметр співтворчості», й розуміється в дослідженні як «виконавська проекція» (с. 100).

Важливим надбанням рецензованої дисертації, на нашу думку, є Другий розділ, в якому Сун Тянь переходить до аналітичних студій фортепіанних творів Хуан Ан-Луна. Великий обсяг охопленого музичного матеріалу, що репрезентує всю творчість композитора для інструмента соло (мініатюри, сонати, п'єси-рапсодії і поеми), з оркестром, транскрипторську діяльність, дозволив авторці виявити жанрові пріоритети митця, з'ясувати особливості його фортепіанної стилістики. Зокрема, Сун Тянь визначає, що «фортепіанна музика Хуан Ан-Луна стала своєрідною творчою лабораторією композитора... З одного боку, фортепіано... вбирало і втілювало звукову картину світу Китаю, симфонічних, хорових, інструментальних творів автора, з іншого – впливало на подальшу творчість композитора, проектуючи звучання інших тембрів та інструментів» (с. 159).

Кожний аналізований твір розглянутий дисертанткою навіть не в двох, а трьох проекціях: композиторській, виконавській та методичній. Такий дослідницький прийом дозволив Сун Тянь максимально розкрити образність, фактурно-виконавський комплекс засобів, художню та педагогічну значимість опусів, що вивчаються. В аспекті зазначеного позитивним вважаємо вміщення аналітичного матеріалу в історичний контекст, який конкретизує умови створення означених композицій, висвітлює їх прем'єрні та концертні презентації.

Для піаністів, безумовно, особливо важливим є підрозділ, присвячений виконавським проекціям творів Хуан Ан-Луна музикантами

світового рівня – Джозефом Бановецем та Хсу Фей-Пінгом, які докладно представлені в дисертації (підрозділ 2.2).

У завершенні плідних наукових інтенцій стосовно предмету дослідження Сун Тянь визначає: «На основі злиття китайської інтонаційності і західного піанізму виник унікальний стиль фортепіанного письма Хуан Ан-Луна, який виявляється як в галузі композиції, так і в сфері виконавства. Від піаніста він вимагає високого ступеня віртуозності, агогічної розкутості, інтонаційної чуйності, володіння різними видами фортепіанної фактури, почуття тембрового і національного колориту» (с. 166).

Відзначаючи безперечну новизну і практичну цінність дисертації Сун Тянь статус опонента зобов'язує зробити зауваження і поставити запитання. Зазначимо, що вони не є суттєвими і мають, переважно, дискусійний і уточнюючий характер.

1. В роботі неодноразово згадується виконання творів Хуан Ан-Луна російськими музичними колективами (оркестрами, хорами), піаністами і навіть запис їх на компакт-диски (с.131, 132, 146, 147). Чи можете ви навести приклади виконання музики китайського автора в Україні?

2. Уточніть, будь-ласка, сутність застосованого в роботі формулювання «національний звуковий образ фортепіано» (с. 6, 161).

3. Яким чином, на вашу думку, відбувається вплив китайської фортепіанної музики на європейське мистецтво фортепіанної гри? Чи можна стверджувати, що сьогодні вже сформувався китайський національний фортепіанний стиль?

До тестових зауважень слід віднести нечисленні стилістичні помарки, які не впливають на зміст і значення дисертації.

Загалом, робота визначається послідовністю викладення матеріалу, ясністю формулювання мети і завдань, ґрунтовністю і виваженістю висновків. Відчувається, що писав її науковець щиро закоханий в фортепіанне мистецтво, національні традиції, який знається на досягненнях китайської фортепіанної школи і пишається її здобутками.

Новизна роботи не підлягає сумніву, адже вперше в Україні досліджено фортепіанну творчість Хуан Ан-Луна, звуковий світ якої представлено у композиторських та виконавських проекціях.

Робота спирається на ґрунтовну джерельну базу (278 позицій), де майже чверть (70) складають іноземні, зокрема, китайськомовні дослідження.

Особливою перевагою рецензованої дисертації є додатки, які містять фрагменти аналізованих творів Хуан Ан-Луна, що дає можливість читачу ознайомитись з фортепіанними шедеврами майстра власноруч.

Результати роботи пройшли належну апробацію. Автореферат і наукові публікації відбивають результати дисертації у повній мірі.

Таким чином, наукове дослідження «Звуковий світ фортепіанних творів Хуан Ан-Луна: композиторські та виконавські проєкції» відповідає всім вимогам МОН України, що висуваються до робіт такого роду, а його авторка – Сун Тянь – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидат мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво.

Офіційний опонент –

кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри хореографії та музично-інструментального
виконавства Сумського державного
педагогічного університету
ім. А. С. Макаренка

Довжиню –

І.Г.Довжинець

